

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZ-BORDONE,
predstavljeni 4. julija 2018¹

Zadeva C-220/18 PPU

**ML,
ob udeležbi
Generalstaatsanwaltschaft Bremen**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,
ki ga je vložilo Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske
zadeve v Bremnu, Nemčija))

„Postopek predhodnega odločanja – Policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah –
Okvirni sklep 2002/584/PNZ – Evropski nalog za prijetje – Razlogi za zavrnitev izvršbe –
Listina Evropske unije o temeljnih pravicah – Člen 4 – Prepoved nečloveškega in ponižujočega
ravnanja – Razmere v zaporu v odreditveni državi članici“

1. V tem predlogu za sprejetje predhodne odločbe se ponovno pojavljajo vprašanja glede evropskega naloga za prijetje (ENP) po razlagi Okvirnega sklepa 2002/584/PNZ², ki jo je Sodišče podalo v sodbi z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru³.

2. Predložitveno sodišče želi od Sodišča dobiti dodatna pojasnila o sodni praksi iz te sodbe, zlasti za primer, v katerem lahko (morebitne) kršitve prepovedi nečloveškega ali ponižujočega ravnanja v zaporih v odreditveni državi ENP odpravijo njeni lastni pravosodni organi.

I. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Listina Unije o temeljnih pravicah

3. Člen 4 določa:

„Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.“

¹ Jezik izvirnika: španščina.

² Okvirni sklep Sveta z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 34), kakor je bil spremenjen z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009 (UL 2009, L 81, str. 24) (v nadaljevanju: Okvirni sklep).

³ Zadevi C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198 (v nadaljevanju: sodba Aranyosi).

2. Okvirni sklep

4. V uvodnih izjavah 5, 6, 8, 10 in 12 je navedeno:

„(5) [...] uvedba novega poenostavljenega sistema predaje osumljenih ali obsojenih oseb zaradi kazenskega pregona ali izvršitve kazni omogoča, da se odpravijo sedaj zapleteni in zamudni postopki izročitve. [...]

(6) Evropski nalog za prijetje, kot ga predvideva ta okvirni sklep, je na področju kazenskega prava prvi konkretni ukrep izvajanja načela medsebojnega priznavanja, o katerem je Evropski svet navedel, da je ‚temeljni kamen‘ pravosodnega sodelovanja.

[...]

(8) Odločitve o izvršitvi evropskega naloga za prijetje morajo biti pod zadostnim nadzorom, kar pomeni, da bo pravosodni organ države članice, kjer bodo zahtevano osebo prijeli, moral odločiti o njeni predaji.

[...]

(10) Mehanizem evropskega naloga za prijetje temelji na visoki stopnji zaupanja med državami članicami. Njegovo izvajanje se lahko zaustavi samo v primeru resnih in nenehnih kršitev načel iz člena 6(1) [EU (po spremembi postal člen 2 PEU)] ene od držav članic, ki jih ugotovi Svet na podlagi člena 7(1) [EU (po spremembi postal člen 7(2) PEU)] s posledicami, navedenimi v členu 7(2) te pogodbe.

[...]

(12) Ta okvirni sklep spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, ki jih priznava člen 6 [EU] in jih izraža Listina [...], zlasti Poglavje VI Listine. Nič v tem okvirnem sklepu se ne sme razlagati kot prepoved zavrnitve predaje osebe, za katero je bil izdan evropski nalog za prijetje, kadar obstaja razlog za prepričanje, da je na podlagi objektivnih elementov bil nalog izdan z namenom kazenskega pregona in kaznovanja osebe na podlagi njenega spola, rase, vere, etničnega izvora, državljanstva, jezika, političnega prepričanja ali spolne usmerjenosti, ali da bo oseba zaradi katerega od teh razlogov v slabšem položaju. [...]

5. Člen 1 določa:

„1. Evropski nalog za prijetje je sodna odločba, ki jo izda država članica z namenom prijetja in predaje zahtevane osebe s strani druge države članice z namenom uvesti kazenski postopek ali izvršiti kazen zavora ali ukrep, vezan na odvzem prostosti.

2. Države članice izvršijo vsak evropski nalog za prijetje na osnovi načela medsebojnega priznavanja in v skladu z določbami tega okvirnega sklepa.

3. Ta okvirni sklep ne spreminja obveznosti, ki izhajajo iz spoštovanja temeljnih pravic in temeljnih pravnih načel iz člena 6 [EU].“

6. Člen 5 določa:

„Za izvršitev evropskega naloga za prijetje, ki jo izvede izvršitveni pravosodni organ, lahko po zakonu izvršitvene države članice veljajo naslednji pogoji:

[...]

2. če je dejanje, za katerega je bil izstavljen evropski nalog za prijetje, kaznivo z dosmrtno zaporno kaznijo ali doživljenjskim ukrepom, vezanim na odvzem prostosti, se omenjeni nalog za prijetje lahko izvrši pod pogojem, da pravni sistem odreditvene države članice vsebuje določbe o reviziji izrečene kazni ali ukrepa na zahtevo ali najpozneje po dvajsetih letih, ali o ukrepu pomilostitve, za katero lahko oseba po zakonodaji ali praksi odreditvene države članice upravičeno zaprosi, da bi se taka kazen ali ukrep ne izvršil;
3. kadar je oseba, ki je predmet evropskega naloga za prijetje z namenom uvedbe kazenskega postopka, državljan ali prebivalec izvršitvene države članice, se jo lahko preda pod pogojem, da se oseba po obravnavi vrne izvršitveni državi članici, da bi v njej prestajala zaporno kazen ali ukrep, vezan na odvzem prostosti, na katerega jo je obsodila odreditvena država članica.“

7. Člen 6 določa:

„1. Odreditveni pravosodni organ je pravosodni organ odreditvene države članice, ki je po pravu te države pristojen za odreditev evropskega naloga za prijetje.

2. Izvršitveni pravosodni organ je pravosodni organ izvršitvene države članice, ki je po pravu te države pristojen za izvršitev evropskega naloga za prijetje.

3. Vsaka država članica obvesti Generalni sekretariat Sveta, kateri sodni organ je pristojen po njenem pravu.“

8. Člen 7 določa:

„1. Vsaka država članica lahko imenuje centralni organ ali, kadar tako določa njen pravni sistem, več centralnih organov za pomoč pristojnim pravosodnim organom.

2. Država članica lahko, kadar je to potrebno zaradi notranje organiziranosti njenega pravosodnega sistema, sklene, da bo(do) njen(i) centralni organ(i) odgovorni za administrativno pošiljanje in prejemanje evropskih nalogov za prijetje in za vso s tem povezano uradno korespondenco.

Država članica, ki želi izkoristiti možnosti iz tega člena, pošlje Generalnemu sekretariatu Sveta podatke o imenovanem centralnem organu ali organih. Te navedbe so zavezujoče za vse organe odreditvene države članice.“

9. Člen 15 določa:

„1. Izvršitveni pravosodni organ odloči, v časovnih rokih in pod pogoji, opredeljenimi v tem okvirnem sklepu, ali bo predal prijeto osebo.

2. Če izvršitveni pravosodni organ ugotovi, da podatki, ki mu jih je poslala odreditvena država članica, ne zadostujejo za odločitev o predaji, zahteva, da se mu nujno pošljejo potrebne dodatne informacije, zlasti v zvezi s členi 3 do 5 in členom 8, in lahko določi rok za njihovo sprejetje, pri tem pa mora upoštevati časovne roke določene v členu 17.

3. Odreditveni pravosodni organ lahko izvršitvenemu pravosodnemu organu kadar koli pošlje kakršen koli dodaten koristen podatek.“

B. Nemško pravo: Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen⁴

10. Okvirni sklep je bil v nemški pravni sistem prenesen s spremenjenimi členi od 78 do 83(k)⁵ IRG.

11. Na podlagi člena 29(1) IRG, Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske zadeve v Bremnu, Nemčija) odloči o dopustnosti predaje, če se obdolženec z njo ne strinja.

12. Člen 73 IRG določa:

„Če ni podana nobena prošnja v tem smislu, sta medsebojna pravna pomoč in izmenjava informacij nezakoniti, če bi kršili temeljna načela nemškega pravnega reda. V primeru prošnje na podlagi delov osem, devet in deset je medsebojna pravna pomoč nezakonita, če bi kršila načela iz člena 6 [PEU].“

II. Postopek v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

13. Nyiregyházaí járásbírószág (okrožno sodišče v Nyiregyházi, Madžarska) je 31. oktobra 2017 izdalo ENP za izvršitev kazni enega leta in osmih mesecev zapora, naložene osebi ML, madžarskemu državljanu, kot storilki kaznivih dejanj poškodb, škode, goljufije in tatvine, v sodbi, izrečeni (v odsotnosti) 14. septembra 2017.

14. To madžarsko sodišče je pred tem, 2. avgusta 2017, izdalo drugi ENP za predajo osebe ML, da bi ji lahko sodilo za dejanja, ki so kasneje privedla do njene obsodbe.

15. Amtsgericht Bremen (okrajno sodišče v Bremnu, Nemčija) je 12. decembra 2017 odredilo prijetje osebe ML. Vendar je bila oseba ML zaradi izvršitve prvega ENP že priprta od 23. novembra istega leta.

16. Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske zadeve v Bremnu) je z odločbo z dne 19. decembra 2017 preklicalo prijetje, ki je bilo izvedeno v skladu s prvim ENP, in odredilo prijetje osebe ML v skladu z ENP z dne 31. oktobra 2017.

17. Oseba ML je svoji predaji madžarskim organom nasprotovala in predlagala, naj se pri Sodišču vložijo predlog za sprejetje predhodne odločbe. Predložitveno sodišče je pred sprejetjem odločitve o predaji zahtevalo dodatna pojasnila.

18. V okviru prvega ENP je madžarsko ministrstvo za pravosodje Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske zadeve v Bremnu) že obvestilo glede lokacij, na katerih naj bi bila oseba ML pridržana, in zagotovilo, da naj nikakor ne bi bila deležna nečloveškega ali ponižujočega ravnanja v smislu člena 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

⁴ Zakon o mednarodni pravni pomoči v kazenskih zadevah z dne 23. decembra 1982 (v nadaljevanju: IRG).

⁵ Sprememba izhaja iz Europäisches Haftbefehlsgesetz (zakon o evropskem nalogu za prijetje) z dne 20. julija 2006 (BGBl. 2006 I, str. 1721).

19. Na podlagi teh podatkov je sodišče, pristojno za izvršitev, z odločbo z dne 9. januarja 2018 ugotovilo, da pridržanje osebe ML v enem od centrov, ki jih navaja madžarsko ministrstvo za pravosodje, ne povzroča težav. Vendar je imelo pomisleke glede razmer v drugih centrih, ki jih je ministrstvo navedlo kot možne lokacije za pridržanje, zato je v skladu z načeli o izvrševanju kazni, ki jih je Svet Evrope sprejel leta 2006⁶, in v skladu s Standardnimi minimalnimi pravili OZN za ravnanje z zaporniki⁷ na madžarske organe naslovilo vrsto vprašanj.⁸

20. V odgovoru madžarskega ministrstva za pravosodje z dne 12. januarja 2018 je bilo navedeno, da od 25. oktobra 2016 veljajo zakoni, ki zapornikom zagotavljajo možnost pritožbe zoper razmere v zaporu.

21. Te podatke je madžarsko ministrstvo za pravosodje 1. februarja 2018 dopolnilo s podatkom, da naj bi obdolžena oseba zaradi morebitnih nepredvidenih okoliščin ostala od enega do treh tednov v zaporu v Budimpešti. V tem obdobju naj bi se sprejeli še neopredeljeni ukrepi glede izvršitve predaje.

22. Izvršitveno sodišče je 12. februarja 2018 zaprosilo za nekaj podrobnosti glede razmer v zaporu v Budimpešti. Vprašalo je tudi, v katerih zavodih za prestajanje kazni zapora bi bila oseba ML lahko zaprta in kako bi lahko preverilo dejanske razmere v teh zaporih. Madžarske oblasti na to prošnjo v roku, ki ga je določilo izvršitveno sodišče (28. februar 2018), niso odgovorile.⁹

23. Nemško javno tožilstvo se je strinjalo z izvršitvijo ENP, ki ji oseba ML nasprotuje. V teh okoliščinah je Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske zadeve v Bremnu) vložilo ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, za katerega prosi, naj se obravnava po nujnem postopku:

„1. Kakšen pomen ima za razlago zgoraj navedenih določb okoliščina, da lahko priprte osebe v odreditveni državi članici uveljavljajo pravna sredstva glede razmer v zaporu?

(a) Ali je, če imajo izvršitveni pravosodni organi na voljo dokaze o obstoju sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti glede razmer v zaporu v odreditveni državi članici, ki se nanašajo bodisi na nekatere skupine oseb bodisi na nekatere zapore, ob upoštevanju zgoraj navedenih določb, dejanska nevarnost, da bo obdolžena oseba podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v primeru njene izročitve, kar nasprotuje dopustnosti izročitve, izključena, če se lahko takšna pravna sredstva uveljavljajo brez nadaljnega preverjanja konkretnih razmer v zaporu?

(b) Ali je pri tem pomembno, da po mnenju Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi z uveljavljanjem teh pravnih sredstev niso podani indici, da se priprtim osebam ne ponujajo realne možnosti za izboljšanje neustreznih razmer v zaporu?

6 Priporočilo R(2006) 2 Odbora ministrov državam članicam o evropskih zaporniških pravilih (<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804cdfff>).

7 Znana kot „Pravila Nelsona Mandele“ (izdaja v slovenščini: <https://www.penalreform.org/wp-content/uploads/2016/11/UN-Nelson-Mandela-Rules-Slovenian.pdf>).

8 Sodišče se je zelo podrobno zanimalo glede razmer v zaporih, zlasti glede dimenzij in lastnosti celic, zdravstvene oskrbe, hranjenja, higienskih razmer, oblačil, ogrevanja in čiščenja, obiskov, aktivnosti in prostega časa, obstoja nasilja med zaporniki ali uporabe sile s strani zaporniškega osebja.

9 Nemško državno tožilstvo je na obravnavi priznalo, da so madžarski organi 27. marca 2018 pisno ponovili zagotovila iz točke 18 teh sklepnih predlogov.

2. Če po odgovoru na prvo vprašanje za predhodno odločanje uveljavljanje takšnih pravnih sredstev za priprte osebe brez nadaljnega preverjanja konkretnih razmer v zaporu v odreditveni državi članici s strani izvršitvenih pravosodnih organov ne omogoča izključitve dejanske nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja z obdolženo osebo:
  - (a) Ali je treba zgoraj navedene določbe razlagati tako, da mora preverjanje razmer v zaporu v odreditveni državi članici s strani izvršitvenih pravosodnih organov zajemati vse zavode za prestajanje kazni zapora ali druge zavode, v katere bi bila lahko obdolžena oseba morda nameščena? Ali navedeno velja tudi za zgolj začasen ali prehodni pripor v določenih zavodih za prestajanje kazni zapora? Ali pa se lahko preverjanje omeji na tisti zavod za prestajanje kazni zapora, v katerem bo obdolžena oseba v skladu z navedbami organov odreditvene države članice najverjetneje nameščena večji del časa?
  - (b) Ali je treba glede tega izvesti obsežno preverjanje zadevnih razmer v zaporu, ki zajema tako ugotovitev velikosti prostora, ki pripada posameznemu zaporniku, kot tudi drugih pogojev priprtja? Ali je pri oceni tako ugotovljenih razmer v zaporu treba upoštevati sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, kot izhaja iz sodbe Muršić proti Hrvaški (sodba z dne [20.] oktobra 2016, št. 7334/13, [CE:ECHR:2016:1020JUD000733413])?
3. Če je tudi po odgovoru na drugo vprašanje za predhodno odločanje treba pritrditi, da morajo izvršitveni pravosodni organi obveznost preverjanja razširiti na vse upoštevne zavode za prestajanje kazni zapora:
  - (a) Ali izvršitvenim pravosodnim organom ni treba preverjati razmer v vsakem upoštevnom zavodu za prestajanje kazni zapora, če je odreditvena država članica podala splošno zagotovilo, da obdolžena oseba ne bo izpostavljena nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja?
  - (b) Ali pa je lahko namesto preverjanja razmer v vsakem upoštevnom zavodu za prestajanje kazni zapora odločitev izvršitvenega pravosodnega organa o dopustnosti izročitve odvisna od pogoja, da obdolžena oseba ne bo podvržena takšnemu ravnanju?
4. Če tudi po odgovoru na tretje vprašanje za predhodno odločanje podaja zagotovil in določitev pogojev ne utemeljuje opustitve preverjanja razmer v vsakem upoštevnom zavodu za prestajanje kazni zapora v odreditveni državi članici s strani izvršitvenih pravosodnih organov:
  - (a) Ali morajo izvršitveni pravosodni organi preveriti razmere v vsakem upoštevnom zavodu za prestajanje kazni zapora, tudi če pravosodni organi odreditvene države članice sporočijo, da obdolžena oseba v tej državi ne bo priprta dlje kot tri tedne, pod pogojem, da ne bodo nastopile nasprotne okoliščine?
  - (b) Ali navedeno velja, tudi če izvršitveni pravosodni organi ne vedo, ali so te podatke posredovali odreditveni pravosodni organi oziroma centralni organi odreditvene države članice na podlagi prošnje za sodelovanje odreditvenega pravosodnega organa?“

III. Postopek pred Sodiščem

24. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je na Sodišče prispel 27. marca 2018, pri čemer je bilo odločeno, da se bo obravnaval po nujnem postopku predhodnega odločanja.

25. Pisna stališča so predložili oseba ML, madžarska in nemška vlada ter Komisija, ki so skupaj z nemškim državnim tožilstvom ter belgijsko, dansko, irsko, špansko, nizozemsko in romunsko vlado prisostvovali na javni obravnavi, ki je potekala 14. junija 2018.

IV. Analiza

A. Uvodne ugotovitve

26. V sodbi Aranyosi, v kateri je bilo odgovorjeno na vprašanje za prehodno odločanje, ki ga postavlja isto predložitveno sodišče kot v obravnavanem primeru, je Sodišče odločilo, da je treba člene 1(3), 5 in 6(1) Okvirnega sklepa razlagati tako, da mora „izvršitveni pravosodni organ, če obstajajo objektivni, zanesljivi, natančni in ustrezno posodobljeni podatki, ki potrjujejo obstoj bodisi sistemskih bodisi splošnih pomanjkljivosti, bodisi glede nekaterih skupin oseb bodisi glede nekaterih zaporov, kar zadeva razmere v zaporu v odreditveni državi članici, konkretno in natančno preveriti, ali obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da bo v primeru predaje navedeni državi članici oseba, za katero je izdan evropski nalog za prijetje zaradi uvedbe kazenskega postopka ali izvršitve kazni zapora, zaradi razmer v zaporu v tej državi članici podvržena dejanski nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja v smislu člena 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah“.¹⁰

27. „V ta namen“, se nadaljuje sodba, „mora zahtevati predložitev dodatnih informacij od odreditvenega pravosodnega organa, ki mora – potem ko po potrebi zaprosi za pomoč centralni organ ali enega od centralnih organov odreditvene države članice [...] – te informacije sporočiti v roku, določenem v tej zahtevi. Izvršitveni pravosodni organ mora odločitev o predaji zadevne osebe odložiti, dokler ne pridobi dodatnih informacij, ki omogočajo izključitev take nevarnosti. Če obstoja te nevarnosti ni mogoče izključiti v razumnem roku, mora ta organ odločiti, ali je treba postopek predaje ustaviti.“¹¹

28. Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske zadeve v Bremnu) je leta 2016 Sodišče zaprosilo, naj pojasni svojo sodno prakso, in mu pri tem postavilo številna dodatna vprašanja. Vendar odgovora ni dobilo, ker je bil ENP umaknjen, še preden bi Sodišče o zadevi lahko odločilo, zaradi česar je bil zadevni postopek predhodnega odločanja ustavljen.¹²

29. Tokrat (tretjič) predložitveno sodišče zlasti prosi, naj Sodišče razloži člene 1(3), 5 in 6(1) Okvirnega sklepa v povezavi s členom 4 Listine, in sicer v okviru „postopka, ki ga zahteva Sodišče [...] v svoji sodbi, izrečeni v zadevah Aranyosi in Căldăraru [...], za preučitev razmer v zaporu v odreditveni državi članici s strani izvršitvenih pravosodnih organov“.¹³

30. Pred analizo postavljenih vprašanj za predhodno odločanje je treba opozoriti, da je cilj Okvirnega sklepa nadomestiti tradicionalni sistem izročitve, za katerega je značilen močen politični element priložnosti, s sistemom predaje med pravosodnimi organi, ki temelji na načelu medsebojnega priznavanja in na visoki stopnji zaupanja med državami članicami.¹⁴

31. Načelo medsebojnega priznavanja, „ki je ‚temeljni kamen‘ pravosodnega sodelovanja, na podlagi člena 1(2) Okvirnega sklepa pomeni, da so države članice načeloma zavezane k izvršitvi evropskega naloga za prijetje“.¹⁵ Obenem to načelo „temelji na vzajemnem zaupanju držav članic glede tega, da lahko njihovi pravni redi zagotavljajo enakovredno in učinkovito varstvo temeljnih pravic, priznanih na ravni Unije, zlasti z Listino“.¹⁶

10 Sodba Aranyosi, izrek.

11 Prav tam.

12 Nova zadeva Aranyosi II je tako izgubila svoj namen, kot je Sodišče izjavilo v sklepu z dne 15. novembra 2017, Aranyosi (C-496/16, neobjavljen, EU:C:2017:866).

13 Predložitveni sklep, točka I, drugi odstavek, *in fine*.

14 Glej na primer sodbo z dne 16. julija 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, točka 27).

15 Sodba z dne 25. januarja 2017, Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, točka 68).

16 Sodba Aranyosi (točka 77 in navedena sodna praksa).

32. Načeli medsebojnega priznavanja in vzajemnega zaupanja sta bistvenega pomena za pravo Unije, saj – kot je pojasnilo Sodišče v sodbi Aranyosi s sklicevanjem na mnenje 2/13¹⁷ – „omogočata vzpostavitev in ohranjanje območja brez notranjih meja“, in sicer, „natančneje, ker načelo vzajemnega zaupanja zlasti v zvezi z območjem svobode, varnosti in pravice od vsake države zahteva, naj razen v izrednih okoliščinah šteje, da vse druge države članice spoštujejo pravo Unije in zlasti temeljne pravice, priznane s tem pravom“.¹⁸

33. Zato izvršitveni pravosodni organ, razen v primerih obvezne neizvršitve, ki so taksativno naštetih v členu 3 Okvirnega sklepa, in v primerih fakultativne neizvršitve, navedenih v členih 4 in 4a, načeloma mora izvršiti ENP, ne da bi lahko zanj določil drugačne pogoje od tistih, ki so naštetih v členu 5 Okvirnega sklepa.

34. Zato je, „medtem ko je izvršitev evropskega naloga za prijetje načelo, zavrnitev izvršitve določena kot izjema, ki jo je treba razlagati ozko“.¹⁹

35. Zakonodajalec Unije je določil, da se izvajanje mehanizma ENP „lahko zaustavi samo v primeru resnih in nenehnih kršitev načel iz člena [2 PEU] ene od držav članic, ki jih ugotovi Svet na podlagi člena 7(1) [PEU] s posledicami, navedenimi v členu 7(2) te pogodbe“.²⁰

36. Vendar pa iz sodbe Aranyosi izhaja, da poleg položaja, ki ga navajam (torej, poleg tega, da je Svet na podlagi člena 7 PEU uradno ugotovil hudo in vztrajno kršitev vrednot in pravic, ki so predpisane v členu 2 PEU), pravo Unije izjemoma dopušča neizvršitev ENP tudi v drugih posameznih primerih. Analiza drugega, tretjega in četrtega vprašanja za predhodno odločanje bo omogočila določiti obseg uporabe te izjeme.

1. Pomen načinov varstva, ki jih zagotavlja odreditvena država članica (prvo vprašanje za predhodno odločanje)

37. Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske zadeve v Bremnu) svoje prvo vprašanje postavlja v okviru zelo natančnih dejanskih okoliščin: kadar imajo izvršitveni pravosodni organi „dokaze o obstoju sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti glede razmer v zaporu v odreditveni državi članici, ki se nanašajo bodisi na nekatere skupine oseb bodisi na nekatere zapore“.

38. V teh okoliščinah se predložitveno sodišče sprašuje, „kakšen pomen imajo možnosti pravnega varstva, ki jih odreditvena država članica nudi pridržani osebi glede razmer v zaporu“.

39. Menim, da bi v skladu s takšnim pristopom predložitveno sodišče lahko samo našlo odgovor, ki ga zahteva od Sodišča. Če bi bile „možnosti za pravno varstvo, [ki jih nudi] odreditvena država članica“, zadostne za izključitev nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, ne bi bilo mogoče govoriti o „obstoju sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti“.

¹⁷ Mnenje (Pristop Unije k EKČP) z dne 18. decembra 2014 (EU:C:2014:2454, točka 191).

¹⁸ Sodba Aranyosi, točka 78. Sodišče je sicer na drugem področju (priznavanje in izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih glede starševske odgovornosti), vendar v istem smislu izjavilo, da „sistemi za priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, izrečenih v državi članici, ki jih določa Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih določb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 243), temeljijo na načelu medsebojnega zaupanja med državami članicami glede tega, da njihovi nacionalni pravni redi ponujajo enakovredno in učinkovito varstvo temeljnih pravic, priznanih na ravni Unije zlasti v Listini o temeljnih pravicah“ (sodba z dne 22. decembra 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, točka 70).

¹⁹ Sodba z dne 23. januarja 2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C: 2018:27, točka 48).

²⁰ Uvodna izjava 10 Okvirnega sklepa.

40. Po mojem mnenju stanje, kot ga odraža predložitveno sodišče, ni povsem enako tistemu, na podlagi katerega je bila sprejeta sodba Aranyosi:

– Takrat (2015) je bilo na podlagi razpoložljivih podatkov prepričano, da so obstajali resni indici, da bi bil P. Aranyosi lahko podvržen takim razmeram v zaporu, ki nasprotujejo členu 3 Evropske konvencije o človekovih pravicah (v nadaljevanju: EKČP) in členu 6 PEU, zlasti zaradi prenatrpanosti centrov za pridržanje.²¹

– Zdaj (2018) so se razmere spremenile, zato je predložitveno sodišče prav z namenom, da *posodobi*²² svoje elemente presoje in potrdi ali spremeni prepričanje, ki si ga je izoblikovalo v preteklosti, madžarske oblasti zaprosilo za dodatne informacije. Ob upoštevanju prejetih podatkov meni, da je treba upoštevati *nov* pomemben dejavnik, in sicer uvedbo sredstev za obrambo, ki jih odreditvena država ob postavitvi vprašanja za predhodno odločanje, ki je bilo obravnavano v sodbi Aranyosi, ni imela.²³

41. (Novi) podatki, ki so jih madžarski organi poslali predložitvenemu sodišču, kažejo, da so bile 25. oktobra 2016 sprejete nekatere zakonske določbe, ki zadevnim osebam dajejo možnost, da se pritožijo glede razmer v zaporu. Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da je Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) potrdilo, da ni nobenih indicev, da taki ukrepi ne bi zagotavljali resničnih možnosti za izboljšanje razmer v zaporih, skladnih s prepovedjo nečloveškega in ponižujočega ravnanja.²⁴

42. Tako v skladu s sodbo ESČP z dne 14. novembra 2017²⁵, ki jo navaja predložitveno sodišče, „ni nobenega dokaza, da [novi ukrepi, ki jih je sprejel madžarski zakonodajalec,] ne ponujajo realnih možnosti za izboljšanje neustreznih razmer v zaporih in zapornikom ne morejo zagotavljati dejanske možnosti za uskladitev teh pogojev z zahtevami iz člena 3 Konvencije“,²⁶ pri čemer je izrecno zagotovljen sodni nadzor nad ravnanjem organa za izvrševanje kazenskih sankcij.²⁷

43. To, da v madžarski zakonodaji od leta 2016 obstaja pritožbeni mehanizem, ki zapornikom omogoča, da zaprosijo za varstvo pravosodnega organa zaradi neprimernih razmer v zaporu, bi moralo zadostovati (seveda, če ta mehanizem deluje primerno) za odpravo sistemskih in splošnih pomanjkljivosti v nacionalnih zavodih za prestajanje kazni zopora v smislu zagotovila, da zaporniki ne bodo izpostavljeni nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju. Medsebojno zaupanje, ki je, kot sem že navedel, temelj sistema ENP in s tem tudi *raison d'être* medsebojnega priznavanja sodnih odločb, govori temu v prid.

21 Glej v tem smislu sodbo Aranyosi, točke od 42 do 45.

22 Sodišče je v svojem odgovoru jasno navedlo, da morajo biti „dejanske sistemske ali splošne pomanjkljivosti, ki zadevajo bodisi nekatere skupine oseb bodisi nekatere zapore“, „[oprte] na objektivne, zanesljive, natančne in *ustrezno posodobljene* podatke“ (sodba Aranyosi, točka 89, moj poudarek).

23 Madžarska vlada predložitvenemu sodišču očita, da ni dalo ustrezne teže uvedbi teh sredstev ter doseženemu napredku glede razmer v madžarskih zaporih zaradi zmanjšanja števila zapornikov, povečanja števila zaporniških mest in povečane uporabe hišnega pripora (točki 13 in 14 pisnega stališča).

24 Točka 30 predložitvenega sklepa.

25 Domján proti Madžarski (CE:ECHR:2017:1114DEC000543317).

26 Prav tam, točka 22.

27 Prav tam, točka 22, *in fine*. ESČP je v tej sodbi preučilo, ali so bili zakonski ukrepi iz leta 2016 zadostni za učinkovito odpravo slabosti v madžarskem sistemu izvrševanja kazni, ugotovljenih s sodbo z dne 10. marca 2015, Varga in drugi proti Madžarski (CE:ECHR:2015:0310JUD001409712).

44. Vendar je mogoče, da je nova zakonodaja zgolj bolj simbolična kot učinkovita, tako da ne bi zagotavljala zadostnega varstva. Če je tako, bi moral izvršitveni pravosodni organ zaradi „absolutnosti pravice, zagotovljene s členom 4 Listine“, ²⁸ zagotoviti njeno varstvo vselej, ko „razpolaga z elementi, ki pričajo o dejanski nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja pridržanih oseb v odreditveni državi članici“. ²⁹

45. Za oceno *dejanske* vzpostavitve tega varstvenega mehanizma opozarjam, da lahko v skladu s sodbo Aranyosi „objektivni, zanesljivi, natančni in ustrezno posodobljeni podatki o razmerah v zaporu v odreditveni državi članici [...] izhajajo zlasti iz mednarodnih sodnih odločb, kot so *sodbe ESČP*, iz sodnih odločb odreditvene države članice ter iz odločb, poročil in *drugih dokumentov organov Sveta Evrope* ali Združenih narodov“. ³⁰

46. Vendar podatki, zbrani v tej zadevi, kažejo, da je madžarski zakonodajalec uvedel pravna sredstva, ki niso le teoretična ali neizvedljiva, ampak je z njimi mogoče sprožiti učinkovite praktične posledice.

47. Tako je to, na prvem mestu, razumelo ESČP, ko je navedlo, da nova pravila niso le mrtva črka na papirju, ampak učinkovito zagotavljajo varstvo pred nečloveškim in ponižujočim ravnanjem.

48. Na drugem mestu, Odbor ministrov Sveta Evrope je v svojem sklepu iz junija 2017 ³¹ pohvalil prizadevanja madžarskih organov za rešitev problema prenatrpanosti zaporov in navedel, da so uvedeni ukrepi očitno že prinesli prve rezultate in da pričakuje, da bodo ti in drugi ukrepi, ki se lahko sprejmejo v prihodnosti, nacionalnim organom pomagali pri izvajanju konkretnih in učinkovitih ukrepov za reševanje tega problema. ³²

49. Predložitveno sodišče priznava, da bi bil glede na stališče ESČP „izvršitveni pravosodni organ lahko prisiljen priznati, da nove možnosti pravnega varstva [...] izključujejo resnično nevarnost, da bi obdolžena oseba bila izpostavljena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju glede pogojev njenega priprtja“. ³³ Meni pa tudi, da to sodišče ne izključuje popolnoma nevarnosti, da bi obdolžena oseba trpela nečloveško ali ponižujoče ravnanje, saj si je ESČP pridržalo pravico, da se izreče glede možnih kršitev člena 3 EKČP, če bi se notranja pravna sredstva izkazala za neučinkovita. ³⁴

50. V resnici ta pripravljenost, ki jo je izkazalo ESČP, za obravnavo zahtevkov, ki bi jih lahko vložile obdolžene osebe, ki s svojimi pravnimi sredstvi pri nacionalnih sodiščih niso uspele, ni izraz splošnega in načelnega nezaupanja v nacionalni sistem jamstev. Nasprotno, prej gre za opomin, da je zoper nacionalne sodne odločbe, ki ne odpravijo konkretnih kršitev pravic, zagotovljenih z EKČP, še vedno mogoče vložiti tožbo pred samim ESČP. ³⁵

51. Prav v tem primeru je ESČP izjavilo, da bi moral C. Domján – kot tudi „kdor koli drug v njegovem položaju“ – uporabiti sredstva, ki so bila na Madžarskem uvedena z reformo leta 2016, preden bi se obrnil na ESČP. ³⁶ Tako implicitno priznava potencial teh sredstev za varstvo EKČP, ne da bi se bilo treba zateči k izredni pravni poti, ki jo po definiciji predstavlja ESČP. ³⁷

28 Sodba Aranyosi, točka 86.

29 Sodba Aranyosi, točka 88.

30 Sodba Aranyosi, točka 89, moj poudarek.

31 Sklep, sprejet na zasedanju št. 1288 6. in 7. junija 2017 (CM/Notes/1288/H46-16). Nanj se sklicuje ESČP v sodbi z dne 14. novembra 2017, Domján proti Madžarski (CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, točka 23).

32 Predložitveno sodišče pa meni, da prenatrpanost še vedno obstaja (meni, da uvedba več kot tisoč novih zaporniških mest od leta 2015 ne zadostuje) in da ni podatkov o vplivu prehoda iz zapore na hišni pripor (točka 28 predložitvenega sklepa).

33 Predložitveni sklep, točka 34.

34 Prav tam, točka 35.

35 Kot je znano, ESČP lahko sodi šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva na nacionalni ravni. Zato vsaka od sodb predpostavlja obstoj nacionalne sodne odločbe, ki ni mogla odpraviti kršitve, to pa ne ogrozi praktične učinkovitosti celotnega nacionalnega sistema za varstvo temeljnih pravic.

36 Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 14. novembra 2017, Domján proti Madžarski (CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, točka 35).

37 V tem primeru je ESČP ugotovilo, da so bila nacionalna pravna sredstva, ki jih je vložila zadevna oseba, še vedno v teku.

52. Res je, opozarja ESČP, da lahko kasneje spremeni svoje stališče „glede potencialne učinkovitosti zadevnih nacionalnih pravnih sredstev, če praksa nacionalnih organov na dolgi rok pokaže, da je zapornikom onemogočena premestitev in/ali nadomestilo iz formalnih razlogov, da so nacionalni postopki predolgi ali da nacionalna sodna praksa ni v skladu z zahtevami Konvencije“. ³⁸ Dokler pa do take spremembe ne pride, je treba domnevati, da so sredstva, ki so bila uvedena leta 2016, učinkovita.

53. Če so se torej razmere v zaporih ugodno razvijale v zgoraj opisanem smislu, če obstaja notranji predpis, ki zagotavlja učinkovito sodno varstvo zapornikov pred možnimi kršitvami člena 4 Listine glede razmer v zaporu, in če je ta ureditev učinkovita, in ne zgolj formalnost, potem ni več mogoče predvidevati, da obstajajo „objektivni, zanesljivi in natančni podatki [...], ki bi dokazovali obstoj sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti, ki zadevajo bodisi nekatere skupine oseb bodisi nekatere zapore“.

54. Menim, da je ta rešitev še najbolj skladna s sodbo Aranyosi, z osnovnimi načeli Okvirnega sklepa in z ustreznim spoštovanjem pravosodnih organov vsake države (v obravnavanem primeru Madžarske), ki jim ni mogoče neutemeljeno pripisati suma, da gre pri njihovi izdaji ENP za prikrito splošno kršitev člena 4 Listine. Sistem kazenskega sodelovanja na podlagi vzajemnega zaupanja ne more preživeti, če sodišča države sprejemnice obravnavajo zahteve predložitvene države, kot da bi ta imela nižjo občutljivost za zagotovitev temeljnih pravic od njih.

55. Prejetje ENP nikakor ne more pomeniti, da bi sodišče, pristojno za izvršitev, lahko presojalo o kakovosti celotnega zaporniškega sistema v predložitveni državi ali da bi o njej lahko sodilo glede na svoje nacionalno pravo. Edini parameter nadzora je lahko le člen 4 Listine. Gre za minimalno, toda absolutno jamstvo, ki omogoča učinkovito pravno varstvo, ki lahko zagotovi resnično in učinkovito zaščito pred mučenjem in nečloveškim ali ponižujočim ravnanjem.

56. ESČP je ugotovilo, da novi sistem pravnih sredstev lahko zagotovi tako zaščito, to pa je po mojem mnenju najbolj pomemben element pri ocenjevanju splošne situacije (prvi korak dvojnega preizkusa Aranyosi) glede pogojev pridržanja v državi izdaje ENP. Skoraj bi bilo mogoče reči, da gre za odločilen dejavnik za tako oceno.

57. Ker pa gre ne nazadnje za jamstvo absolutne pravice, ki ji je že po sami naravi treba prej zagotoviti preventivno varstvo kot restorativno, menim, da bi bil lahko kljub primernosti sam obstoj učinkovitega sistema pravnih sredstev nezadosten, če bi izvršitveni sodni organ utemeljeno dvomil o tem, ali bi zahtevana oseba v konkretnem primeru lahko utrpela *takojšnje* nečloveško in ponižujoče ravnanje, ne glede na to, ali bo odreditvena država kasneje to kršitev sodno odpravila z učinkovitimi pravnimi sredstvi.

58. Ko gre torej za položaj, kot je ta v postopku v glavni stvari, v katerem je bil posebni pravni režim, ki zagotavlja učinkovitost prepovedi nečloveškega in ponižujočega ravnanja med priprtjem v odreditveni državi, uveden šele nedavno in je zato mogoče, da ta režim še ni dosegel svoje polne učinkovitosti, in sicer do te mere, da je nevarnost za kršitev izjemna, bi bilo torej upravičeno, če bi se izvršitveni pravosodni organ zanimal glede pogojev, v katerih se bo izvajalo priprtje zahtevane osebe (drugi korak preizkusa Aranyosi).

2. Področje uporabe nadzora, ki ga mora opraviti izvršitveni pravosodni organ (drugo, tretje in četrto vprašanje za predhodno odločanje)

59. Predpostavka, na kateri temeljijo ta vprašanja za predhodno odločanje, je, da obstaja resna nevarnost kršitve člena 4 Listine, če predložitveno sodišče ugodi izvršitvi ENP.

³⁸ Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 14. novembra 2017, Domján proti Madžarski (CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, točka 38).

60. Vendar je Sodišče v zadevi Aranyosi odločilo, da ne zadostuje presoja te nevarnosti,³⁹ ampak „ko je obstoj te nevarnosti ugotovljen, mora izvršitveni pravosodni organ še konkretno in natančno presoditi, ali obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da bo zadevna oseba tej nevarnosti podvržena zaradi razmer v zaporu, ki jih je mogoče predvideti v odreditveni državi članici“.⁴⁰

61. Zato je bistveno, da mora izvršitveno sodišče poleg dokazanih (splošnih) sistemskih pomanjkljivosti v centrih za pridržanje v odreditveni državi članici preveriti tudi, „ali v *okoljih* obravnavanega primera obstajajo resni in utemeljeni razlogi za prepričanje, da bo ta oseba po predaji odreditveni državi članici podvržena dejanski nevarnosti, da bo v tej državi članici podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju [...]“.⁴¹

62. Predložitveno sodišče se je držalo tega merila, ko je želelo preveriti, v katerih pogojih bi bila pridržana oseba ML, zaradi česar je zaprosilo za nekatere dopolnilne informacije.⁴² Vendar ponavljam, da bi se to preverjanje moralo omejiti na objektivne in razumne podatke, ki se lahko zberejo glede konkretnih in posamičnih razmer, ki bi vplivale na to osebo. Na tej stopnji torej ne bi smelo preiskovati tega, kakšne so splošne razmere v zavodih za prestajanje kazni zaporu v odreditveni državi.

63. Predložitveno sodišče sprašuje, ali lahko v primeru, v katerem ima dokaze o sistemskih ali splošnih napakah v vseh ali le v nekaterih centrih za pridržanje, izključi nevarnost, ki jo to predstavlja za zahtevano osebo, če je odreditvena država ponudila „splošno zagotovilo“, da ta oseba ne bo podvržena takemu ravnanju.⁴³

64. Kot priznava samo predložitveno sodišče, Okvirni sklep takega jamstva ne določa. Prav tako ne daje podlage za njegovo zahtevo.⁴⁴ V postopku v glavni stvari je sporna izvršitev konkretnega ENP, ne pa kakovost celotnega sistema za izvrševanje kazni v odreditveni državi, zato menim, da če se njeni organi zavežejo⁴⁵ k temu, da konkretni pogoji za pridržanje ne bodo pomenili dejanske nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, potem izvršilni pravosodni organ tej zavezi ne sme pripisati manjše teže, kot si jo zasluži. Gre za formalno sprejeto zavezo, saj bi jo zahtevana oseba v primeru kršitve lahko uveljavljala pri pravosodnih organih odreditvene države.

a) Izvor informacij, potrebnih za opredelitev razmer v zaporu

65. Najprej se pojavi vprašanje, katere informacije lahko za ta namen uporabi sodišče, pristojno za izvršbo, in še zlasti, od katerega organa jih lahko pridobi ali prejme.

66. Člen 6(1) Okvirnega sporazuma določa, da se mora izvršitveni pravosodni organ praviloma povezati s sodiščem, ki je izdalo ENP. Vzajemno priznavanje se ustvari prav prek dialoga *inter pares*, ki ga vzpostavlja navedeni člen, in sicer med odreditvenim pravosodnim organom, ki izda ENP, in izvršitvenim pravosodnim organom oziroma organom, ki prejme ENP in ga mora izvršiti.⁴⁶

39 „[V]endar samo ugotovitev obstoja dejanske nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja zaradi splošnih razmer v zaporu v odreditveni državi članici ne sme povzročiti zavrnitve izvršitve evropskega naloga za prijetje“ (sodba Aranyosi, točka 91).

40 Sodba Aranyosi, točka 92. Moj poudarek.

41 Sodba Aranyosi, točka 94.

42 To se sklada s točko 95 sodbe Aranyosi: „Navedeni organ mora v ta namen na podlagi člena 15(2) Okvirnega sklepa od pravosodnega organa odreditvene države članice zahtevati, naj mu nujno pošlje potrebne dodatne informacije glede razmer, v katerih bo zadevna oseba zaprta v tej državi članici.“

43 Točka 48(c) predložitvenega sklepa. V resnici je šlo bolj za posamično jamstvo kot za splošno, saj je bilo dano posebej glede osebe ML.

44 Izvršitev ENP se lahko izvede le pod pogoji, ki jih za konkretne primere določa člen 5 Okvirnega sklepa (dosmrtna zaporna kazen in državljanji ali prebivalci države izvršiteljice).

45 Taka zaveza mora izhajati od organa, ki je pristojen na področju zavodov za prestajanje kazni zaporu, kar običajno ni niti tisto sodišče, ki je izrekel kazen, niti tisto, ki je izdalo ENP.

46 Glej moje sklepne predloge v zadevi Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:782, točka 43).

67. V skladu s členom 7(1) Okvirnega sklepa lahko države članice določijo enega ali več osrednjih organov „za pomoč pristojnim pravosodnim organom“, ki jim je v skladu z odstavkom 2 tega člena treba zaupati tudi „administrativno pošiljanje in prejemanje evropskih nalogov za prijetje in vso s tem povezano uradno korespondenco“.⁴⁷

68. To vprašanje je pomembno, saj predložitveno sodišče dvomi o tem, ali lahko za presojo razmer zaprtja osebe ML na Madžarskem upošteva informacije, za katere ni mogoče preveriti, ali jih podaja sam odreditveni pravosodni organ, ali pa jih je ta le zahteval.⁴⁸

69. Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da je te informacije posredovalo madžarsko ministrstvo za pravosodje, ne da bi pojasnilo, ali so bile posredovane neposredno ali pa s posredovanjem odreditvenega pravosodnega organa. V tem drugem primeru bi šlo, logično, za pomembne podatke pri izvršbi ENP, seveda pod pogojem, da njegova pravna vrednost izhaja iz dejstva, da ga je potrdilo in zajamčilo sodišče, ki ga je izdalo.

70. Odreditveni in izvršitveni pravosodni organi so edini, ki imajo *aktivno vlogo* pri obravnavi ENP. Izvršitveni organ mora podati svoje zahteve za pojasnila odreditvenemu organu, ki je na te zahteve dolžan odgovoriti.⁴⁹ Sodišče ima glavno vlogo ne glede na povsem pomožno funkcijo, ki jo lahko imajo centralni organi, ki jih imenujejo države članice v skladu s členom 7 Okvirnega sklepa.⁵⁰

71. Zato mora izvršitveni pravosodni organ upoštevati informacije, ki mu jih je priskrbel odreditveni organ, ali tiste, ki jih je prejel in mu jih posredoval odreditveni pravosodni organ s pomočjo centralnega organa (ali več centralnih organov) odreditvene države.

72. Ta razlaga seveda ne posega v to, da izvršitveni pravosodni organ prav tako lahko zbere vse možne informacije za ugotovitev obstoja „objektivnih, zanesljivih, natančnih in ustrezno posodobljenih podatkov“,⁵¹ ki lahko dokažejo dejansko nevarnost nečloveškega ali ponižujočega ravnanja.

47 Prav tam, točke od 44 do 50, ki se nanašajo na izključno administrativne naloge teh organov.

48 Točka 59 predložitvenega sklepa.

49 To se spet sklada s točko 97 sodbe Aranyosi: „V skladu s členom 15(2) Okvirnega sklepa lahko izvršitveni pravosodni organ določi rok za prejem dodatnih informacij, ki jih je zahteval od odreditvenega pravosodnega organa. Ta rok mora biti prilagojen konkretnemu primeru, da ima zadnje navedeni organ dovolj časa, da zbere navedene informacije, pri čemer po potrebi zaprosi za pomoč centralni organ ali več centralnih organov odreditvene države članice [...]. V skladu s členom 15(2) Okvirnega sklepa pa je treba pri navedenem roku upoštevati roke, določene v členu 17 okvirnega sklepa. *Odreditveni pravosodni organ je zavezan predložiti te informacije izvršitvenemu pravosodnemu organu.*“ Moj poudarek.

50 Na Madžarskem je to ministrstvo za pravosodje, kot je mogoče razbrati iz poročila, ki ga je madžarska vlada 26. aprila 2004 v skladu z določbami člena 7(2), drugi pododstavek, Okvirnega sklepa (ST 8929 2004 INIT, z dne 27. aprila 2004) naslovila na Generalni sekretariat Sveta.

51 Sodba Aranyosi, točka 89.

73. Te druge informacije lahko prejme med notranjim postopkom za izdajo ENP, in sicer na pobudo zahtevane osebe ali javnega tožilstva, ki v Nemčiji deluje kot izvršitveni pravosodni organ.⁵² Seveda so informacije, pridobljene s tem postopkom, popolnoma prepuščene prosti presoji organa, ki jih je zahteval,⁵³ zato pa informacij, ki jih poda odreditveno sodišče – bodisi neposredno bodisi s posredovanjem svojega organa – ni treba preverjati dlje od njihovega izvora, saj mora glede vsebine načeloma veljati zaupanje, ki je temelj vzajemnega priznavanja.

b) Obseg informacij, potrebnih za opredelitev razmer v zaporu

74. Glede na predložitveni sklep predložitveno sodišče ni prejelo vseh zahtevanih informacij v roku, ki ga je določilo.⁵⁴ Zato je treba preučiti, kakšne posledice ima lahko to (opustitveno) ravnanje pravosodnega organa, ki je nalog izdal.

75. Preden lahko zavzamem stališče glede teh posledic, je treba navesti, da je treba zahtevo za informacije omejiti le na tiste, ki so nujno potrebne v vsakem posameznem primeru. Cilj zahtevanih informacij je, da se preveri, ali obstaja dejanska nevarnost, da bo zahtevana oseba podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju. Ta zahteva se ne bi smela razširiti na druga vprašanja, celo znotraj področja za izvršitev sankcij, ki niso strogo povezana s tem specifičnim tveganjem in se nanašajo le na višjo ali nižjo stopnjo udobja v zaporih.

76. Vendar pa izmed številnih vprašanj odreditvenega sodišča nekatera res niso pomembna za oceno nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja. Tako je med drugim v primeru vprašanj glede možnosti kajenja, glede tega, kdo zapornikom pere perilo, in glede tega, ali so na oknih celic postavljene rešetke ali prečke,⁵⁵ kar po mojem mnenju presega okvir nujno potrebnega za oceno, ali taka nevarnost obstaja.

77. Po mojem mnenju tudi ni nujno, da se zaprosene informacije nanašajo na vse centre za pridržanje v odreditveni državi članici, ampak zgolj na tiste, kjer bo zahtevana oseba zaprta.

78. Glede tega vprašanja se strinjam s Komisijo⁵⁶ in menim – enako kot nemška vlada,⁵⁷ s katero se je na glavni obravnavi strinjala večina vlad, ki so sodelovale v postopku – da bi bilo treba pristop omejiti na *predvidljive učinke* predaje, ki jih je izvršitvena država članica lahko poznala ali bi jih morala poznati v času, ko se ta predaja izvaja. Menim, da je to smiselno in je poleg tega v skladu s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi z odgovornostjo države izvršiteljice.⁵⁸

52 Glede na dopis, ki ga je nemška vlada 7. avgusta 2006 poslala Generalnemu sekretariatu Sveta (ST 12509 2006 INIT, z dne 7. septembra 2006), so „pristojni pravosodni organi v skladu s členom 6 [Okvirnega sklepa] ministrstva za pravosodje zvezne države in dežel. Splošno pravilo je, da so zvezne dežele prenesle pooblastila, ki izhajajo iz Okvirnega sklepa [...], v zvezi s sprejetjem zahtevkov, vloženih pri njih (člen 6(2)), na državna tožilstva zvezne dežele.“ Ni dokazov, da bi se ta dopis kakor koli spremenil po sodbi Sodišča z dne 10. novembra 2016, Kovalkovas (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861), v kateri je Sodišče presodilo, da se litovsko ministrstvo za pravosodje ne šteje za pravosodni organ v smislu člena 6 Okvirnega sklepa.

53 Kljub navedbam iz prejšnje opombe predložitveno sodišče tudi v tem primeru na nek način prevzame vlogo izvršitvenega pravosodnega organa, saj v skladu s členoma 29 in 32 IRG (točka 17 predložitvenega sklepa) posreduje v fazi dopustnosti ENP. Zdi se, da dvojnost teh organov izhaja iz samega postopka in temelji na istih načelih kot tistih, ki urejajo izročitev. Kot je že bilo poudarjeno v poročilu z dne 31. marca 2009, ki ga je Svet predložil državam članicam po četrtem krogu vzajemnega ocenjevanja dejanske uporabe ENP, določbe IRG na tem področju, tudi po reformi iz leta 2006, „ne pomagajo razumeti, da predaja na podlagi ENP ni le nekoliko različna od klasične izročitve, ampak gre za povsem novo obliko pomoči, ki temelji na popolnoma drugačnih načelih [...]. V tem primeru strokovnjaki menijo, da obstaja tveganje, da (nemški) pravosodni organi sklenejo uporabiti zakonodajo in sodno prakso o izročitvi [...]“ (ST 7058 2009 REV 2 z dne 30. aprila 2009, *Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations „The practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between Member States“*, report on Germany, str. 35).

54 V točki 21 svojih pisnih stališč madžarska vlada predložitvenemu sodišču očita, da ni počakalo na prejem odgovora.

55 Točka 10 predložitvenega sklepa. Glej opombo 8 teh sklepnih predlogov.

56 Točke od 14 do 19 pisnih stališč.

57 Točke od 19 do 20 pisnih stališč, ki odražajo predlog nizozemske vlade v zadevi Aranyosi II (sklep z dne 15. novembra 2017, Aranyosi, C-496/16, neobjavljen, EU:C:2017:866).

58 Sodbi z dne 30. oktobra 1991, Vilvarajah in drugi proti Združenemu kraljestvu (tožbe št. 13163/87, št. 13164/87, št. 13165/87, št. 13447/87 in št. 13448/87, CE:ECHR:1991:1030JUD001316387), in z dne 4. februarja 2005, Mamatkulov in Askarov proti Turčiji (tožbi št. 46827/99 in št. 46951/99, CE:ECHR:2005:0204JUD004682799).

79. S tega vidika *predvidljivo* obsega tako center za pridržanje, v katerem bo zahtevana oseba pridržana neposredno po predaji, kot tudi zapor, kamor bo odpeljana za nadaljnje pridržanje.⁵⁹ Drugi centri, v katere bi bila lahko v prihodnosti premeščena za izvršitev kazni odvzema prostosti,⁶⁰ so zunaj področja predvidljivih učinkov, ki jih mora država izvršiteljica poznati.

c) Učinki tega, da sodišče, ki je izdalo ENP, ni odgovorilo na zahtevo za informacije, ki jo je podalo izvršitveno sodišče

80. Če bi bile informacije, ki jih je sodišče zahtevalo, ne pa tudi prejelo, pomembne za izključitev možnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, potem bi morale sodišče, ki je izdalo ENP, že zaradi dolžnosti lojalnega sodelovanja in upravljanja lastnih interesov izvršitvenemu pravosodnemu organu predati vse informacije, ki jih ta zahteva.

81. Če ima izvršitveni pravosodni organ zaradi neposredovanja dodatnih informacij še vedno dvome, kadar so te informacije, ponavljam, nujno potrebne za oblikovanje njegovega mnenja, potem lahko ta odloži svojo končno odločitev. Lahko jo torej *odloži*, ne pa *zavrne*, saj iz sodne prakse v zadevi Aranyosi ne sledi nujno, da bi moral izvršitveni pravosodni organ v primeru obstoja nevarnosti kršitve člena 4 Listine, ki ni več splošna in abstraktna, ampak konkretna in osebna, predajo zahtevane osebe zavrniti.

82. Sodišče je namreč navedlo, da če izvršitveni pravosodni organ ob upoštevanju informacij ugotovi, da „v zvezi z osebo, za katero je izdan evropski nalog za prijetje, obstaja dejanska nevarnost nečloveškega ali nehumanega ravnanja, [...] je treba izvršitev tega naloga odložiti, ni pa je mogoče opustiti“.⁶¹

83. V tem primeru je pomembno zlasti, da se zahtevani osebi zagotovi pravica do svobode (člen 6 Listine), če je ta pridržana na podlagi ENP.⁶² Vendar ukrepi, ki so sprejeti v korist pravice do svobode, ne morejo škodovati izvršitvi ENP, dokler o njem ne obstaja dokončna odločitev.⁶³

84. Sodišče dodaja, da „če obstoja te nevarnosti (nečloveškega ali ponižujočega ravnanja) ni mogoče izključiti v razumnem roku, mora ta organ odločiti, ali je treba postopek predaje ustaviti“.⁶⁴ Tako razumem, da se postopek ne konča samodejno po ugotovitvi te nevarnosti, ampak si izvršitveni pravosodni organ lahko vzame čas, da odloči o tem, ali je postopek končan. Menim, da z uporabo izraza „ustavi postopek predaje“, in ne „zavrne izvršitev ali ne izvrši ENP“, Sodišče na nek način prenese odgovornost za nadaljevanje postopka na odreditveni pravosodni organ, ki se ni odzval na zahtevo po dodatnih informacijah.

⁵⁹ Predložitveno sodišče navaja, da naj bi glede na navedbe madžarskega ministrstva za pravosodje „oseba ML postopek predaje prestajala v centru za izvrševanje kazenskih sankcij v glavnem mestu Budimpešti, kasneje pa naj bi bila premeščena v regionalni center za izvrševanje kazenskih sankcij v Szombathelyju“. Dodaja, da je „na podlagi razpoložljivih podatkov“ senat že 9. januarja 2018 sklenil, da ni zadržkov „v zvezi z izvrševanjem kazenske sankcije v centru v Szombathelyju“ (predložitveni sklep, točki 9 in 10). Če je tako, je ta težava omejena le na obdobje pridržanja v zaporu v Budimpešti.

⁶⁰ Dejavniki za dodelitev zapornika v določeni center so raznovrstni (napredek pri izvrševanju kazni, osebni in družinski položaj, zaporniška obravnava itd.) in jih je težko vnaprej določiti.

⁶¹ Sodba Aranyosi, točka 98. Moj poudarek.

⁶² Sodišče poudarja, da „mora izvršitveni pravosodni organ spoštovati zahtevo sorazmernosti, določeno v členu 52(1) Listine, v zvezi z omejevanjem pravic in svoboščin, ki jih priznava ta listina. Izdaja evropskega naloga za prijetje namreč ne upravičuje obdržanja zadevne osebe v priporu brez kakršne koli časovne omejitve“ (sodba Aranyosi, točka 101).

⁶³ Če „izvršitveni pravosodni organ ugotovi, da je treba pripor zahtevane osebe odpraviti, v skladu s členoma 12 in 17(5) Okvirnega sklepa, je treba za začasno izpustitev te osebe na prostost sprejeti vse potrebne ukrepe, da se ji prepreči pobeg, in zagotoviti, da ostanejo izpolnjeni materialni pogoji, potrebni za dejansko predajo osebe, dokler ni sprejeta končna odločitev o izvršitvi evropskega naloga za prijetje“ (sodba Aranyosi, točka 102, moj poudarek).

⁶⁴ Sodba Aranyosi, točka 104, *in fine*.

85. Kadar obstoja nevarnosti ni bilo mogoče izključiti, ker sodišče, ki je izdalo ENP, ni odgovorilo na zahtevo po informacijah, ki jo je podalo izvršitveno sodišče, se to lahko obrne na prvi pravosodni organ z navedbo, da v teh pogojih ne bo nadaljevalo postopka predaje.

86. Skratka, izvršitveni pravosodni organ mora na podlagi razpoložljivih informacij oceniti, preden odloči o ustavitvi postopka za predajo, ali je mogoče izključiti nevarnost nečloveškega ali ponižujočega ravnanja: (a) v centru za pridržanje, v katerem bi bila obdolžena oseba po navedbah madžarskih organov pridržana takoj po predaji; in (b) v tistem centru, kamor bi bila predvidoma premeščena na prestajanje kazni, ki je bila zahtevana.

87. Vendar taka presoja ne sme presegati tistega, kar je nujno potrebno za izključitev nevarnosti nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, ki je ni mogoče preprosto izenačiti z razmerami večjega ali manjšega udobja v zaporu.

V. Predlog

88. Glede na zgornje ugotovitve Sodišču predlagam, naj na vprašanja, ki jih je postavilo Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (višje deželno sodišče za civilne in kazenske zadeve v Bremnu, Nemčija), odgovori:

Člene 1(3), 5 in 6(1) Okvirnega sklepa Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami, kakor je bil spremenjen z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009, v povezavi s členom 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah je treba razlagati tako:

1. Obstoj notranjih pravnih sredstev, s katerimi se v praksi učinkovito zagotavlja pravica do varstva pred nečloveškim in ponižujočim ravnanjem v zaporih, je še posebej pomemben dejavnik za izključitev nevarnosti takega ravnanja zaradi sistemskih ali splošnih pomanjkljivosti, ki prizadenejo nekatere skupine oseb ali nekatere zapore.
2. V položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, v katerem je bil pravni režim, ki zagotavlja varstvo pred nečloveškim in ponižujočim ravnanjem zaradi razmer v zaporu v odreditveni državi, uveden šele nedavno in je zato mogoče, da še ni dosegel svoje polne učinkovitosti, in sicer do te mere, da je nevarnost za kršitev izjemna, je upravičeno, da se izvršitveni pravosodni organ pozanima o razmerah, v katerih bi bila zahtevana oseba zaprta.
3. Izvršitveni pravosodni organ mora kot posebej pomemben dejavnik oceniti tudi jamstvo, ki ga morda poda pristojni upravni ali sodni organ odreditvene države članice, s katerim se ta zavezuje, da zahtevana oseba med pridržanjem ne bo podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju. To jamstvo bi se lahko, ker gre za formalno sprejeto zavezo, v primeru kršitve uveljavljalo pri pravosodnih organih odreditvene države.
4. Informacije, ki so pomembne za presojo, ali je zahtevana oseba zaradi posebnih razmer v zaporu v nevarnosti, da bo podvržena nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, mora načeloma zbrati in sprejeti odreditveni pravosodni organ. Informacije, ki jih preda ali zagotovi odreditveni pravosodni organ, morajo prevladati v presoji, ki jo sprejme izvršitveni sodni organ.
5. Centri za pridržanje, o katerih je treba pridobiti dodatne informacije, so tisti, v katerih je predvideno zaprtje zahtevane osebe za prestajanje kazni, ki ji je bila naložena.

6. Če odreditveni pravosodni organ izvršitvenemu pravosodnemu organu ne posreduje informacij, ki jih ta zahteva v skladu s členom 15(2) Okvirnega sklepa 2002/584/PNZ, lahko izvršitveni pravosodni organ odreditvenemu organu sporoči, da v teh okoliščinah ne bo nadaljeval postopka predaje.